

KONCEPCE SBÍRKOTVORNÉ ČINNOSTI GALERIE STŘEDOČESKÉHO KRAJE

2018 – 2028

Obsah:

1. Úvod

1.1. Závazné dokumenty a metodické pokyny

2. Analýza sbírkového fondu

2.1. Historie sbírky

2.2. Charakteristika sbírky

2.3. Podsbírky

2.3.1. Obrazy

2.3.2. Kresba

2.3.3. Grafika

2.3.4. Plastika a užité umění

2.3.5. Fotografie a nová média

2.3.6. Iluminace

3. Strategie akvizic

4. Zdroje a metody nákupu

5. Odpovědnost při akviziční činnosti

5.1. Kurátor sbírkových fondů

5.2. Poradní sbor

5.3. Správce depozitáře

5.4. Ředitel galerie

5.5. Ekonom

6. Kritéria pro vyřazování sbírkových předmětů

7. Inventarizace sbírky, plánování

8. Evidence sbírkových předmětů

9. Závěr

10. Přílohy

10.1. Organizační a jednací řád komise pro sbírkotvornou činnost GASK

10.2. Režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty

Zpracoval: Richard Drury ve spolupráci s odbornými pracovníky GASK.

1. Úvod

Koncepce sbírkotvorné činnosti Galerie Středočeského kraje, příspěvkové organizace, (dále jen GASK) představuje dokument, který upravuje oblast akvizic na základě zjednodušené analýzy sbírkového fondu, znalosti dalších srovnatelných muzeí umění – galerií v ČR, a vzhledem k reálným možnostem GASK. Časově, druhově a stylově určuje oblasti výtvarného umění, které budou předmětem sběratelského zájmu GASK. Při zpracování strategie akvizic jsme vycházeli ze základních závazných dokumentů, jejichž seznam je uveden níže, a metodických pokynů upravujících oblast akvizic sbírkotvorných institucí obdobného charakteru.

Strategie akvizic je zpracována na období deseti let, tedy do roku 2028. Úprava dokumentu a jeho aktualizace je přípustná ve výjimečných případech; především dojde-li k zásadním uměleckým, společenským, finančním aj. změnám, které nebylo možné v době zpracování dokumentu (rok 2018) předpokládat.

Koncepce sbírkotvorné činnosti vymezuje oblasti sběratelského zájmu GASK a pro zřizovatele představuje tento materiál jistotou budoucího odborného rozšiřování sbírky, která je v jeho vlastnictví. Naplnění koncepce sbírkotvorné činnosti je v zájmu vlastníka sbírky (Středočeského kraje), ale nezakládá žádné nové finanční závazky zřizovatele nad úroveň stávajících.

Sbírkotvorná činnost nesmí mít charakter akvizice uměleckých děl na základě náhodné nabídky. Aby sbírkotvorná činnost byla skutečně kvalitním zhodnocením sbírky, je nutné na základě analýzy jednotlivých podsbírek stanovit záměr a tomu pak podřídit výběr uměleckých děl.

1.1. Závazné dokumenty a metodické pokyny

Zřizovací listina Galerie středočeského kraje, příspěvkové organizace

Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy

Vyhláška č. 275/2000 Sb. (kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb.)

Metodický pokyn Ministerstva kultury ČR (dále jen „MK ČR“) č. 14639/2000 (k provádění některých činností souvisejících s tvorbou sbírek, péčí o sbírky a vývozem sbírkových předmětů do zahraničí)

Metodický pokyn MK ČR č. 53/2001 (k zajišťování správy, evidence a ochrany sbírek muzejní povahy v muzeích a galeriích)

Metodický pokyn MK ČR č. 5762/2005 (k provádění zákona č. 122/2000 Sb., ve znění zákona č. 483/2004 Sb., a k dopadu zákona č. 1/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní na změny v centrální evidenci sbírek)

Směrnice pro správu, ochranu a evidenci sbírek: Režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty.

2. Analýza sbírkového fondu

2.1. Historie

Zárodky sbírky dnešní GASK (dříve Českého muzea výtvarných umění v Praze, předtím Středočeské galerie), se začaly formovat ještě před oficiálním vznikem instituce na půdě Střediska státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje. První výsledky akviziční práce byly veřejnosti poprvé představeny v roce 1963 na zámku v Nelahozevsi.

Základ sbírky českého umění dvacátého století představuje sbírkový fond získaný na počátku šedesátých let. Zakladatelům a prvním sběratelům galerie se podařilo díky tehdejší vstřícné společenské atmosféře vytvořit ve své době jednu z nejkvalitnějších sbírek českého moderního umění u nás. Sběratelské úsilí, vedené snahou reflektovat vývoj umění v jeho strukturované podobě a v souvislostech s dobovým kontextem, se tehdy soustřeďovalo na údobí klasické předválečné moderny dvacátých a třicátých let, umění let válečných a nástupu nových uměleckých skupin konce let padesátých, až po aktuální proudy umění let šedesátých. Období dynamického budování sbírky ukončila normalizační změna režimu, doprovázená výměnou vedení galerie. Kontinuita sběratelského programu byla nenávratně přerušena. V sedmdesátých a osmdesátých letech se galerie orientovala ve svém sběrném programu spíše na projevy uměleckého tradicionalismu. Sbíрка byla obohacena o některé kvalitní přírůstky umění 19. století a umění z přelomu století, o řadu příkladů realistických postupů, ale i o projevy umění tendenčního, či pouze pro tehdejší režim přijatelného. Stagnovalo však doplňování sbírky moderního umění. Tohoto úkolu se ujalo až nové vedení muzea v čele s Janem Sekerou (1990–2000) a poté Ivanem Neumannem (2000–2009), které si uložilo za jeden z hlavních cílů navázat na sběratelskou tradici svých předchůdců z šedesátých let a pokusit se v jejich intencích dotvořit celistvý, zároveň však vnitřně strukturovaný obraz vývoje českého umění dvacátého století i s vědomím limitů možností získat mnohá, dnes již nedostupná díla z období sedmdesátých a osmdesátých let. Tradici svých předchůdců rozvíjejí dnešní sběratelé i v oblasti současného umění, kde se snaží rozpoznávat a vybírat taková díla, která by měla svými hodnotami oslovovat veřejnost i v budoucnosti. Odkaz zakladatelů muzea dotvářejí tak, aby sbíрка vytvářela ne jednostranný, pluralitní obraz vývoje českého výtvarného umění, který by respektoval jeho zvláštnosti.

Kolekce umění z přelomu 19. a 20. století postihuje přes svou neúplnost alespoň z části složitou situaci na tehdejší výtvarné scéně, kdy se utvářely základy českého moderního umění jako svébytné sféry duchovního života postupně se emancipující společnosti. Jsou v ní mimo jiné zastoupena díla reprezentující ještě pozdní novoromantismus s jeho pohádkovou atmosférou, díla secesní i symbolistní orientace. Mezi nej kvalitnější příklady tohoto souboru patří obrazy a sochy od výjimečných osobností přelomu devatenáctého a dvacátého století od Vojtěcha Hynaise přes Jakuba Schikanedera, Jana Preislera, Ladislava Šalouna, Stanislava Suchardu, Josefa Mařatku, Antonína Slavíčka a Antonína Hudečka až po sbírku grafických listů Vojtěcha Preissiga a Františka Kupky. GASK vlastní i řadu obrazů krajinářské tvorby malířů Mařákovy školy.

Razantní nástup další generace české moderny na počátku století a v letech desátých ilustruje několik málo příkladů z okruhu Osmy, především však malá, leč kvalitní kolekce kubistických obrazů a soch. Jde zejména o několik výjimečných děl Josefa Čapka, Antonína Procházky, Otto Gutfreunda, Emila Filly a Václava Špály.

Hlavní chloubou sbírkového fondu GASK jsou kolekce českého umění předválečného a válečného období, které díky své celistvosti, ale i pestrosti zdařile dokumentují tehdejší umělecký vývoj. Pestrou pluralitní scénu dvacátých let reprezentují díla členů Sociální skupiny Miloslava Holého, Karla Holana a Pravoslava Kotíka stejně jako díla autorů venkovského křídla Umělecké besedy Václava Rabase, Vlastimila Rady a Karla Boháčka. K proudu neoklasicismu se vztahují obrazy Jana Zrzavého, Otakara Kubína, Alfréda Justitze a Jiřího Karse. K francouzským vzorům se hlásí obrazy Josefa Hubáčka a Jana Slavíčka i dalších autorů Nejedlého krajinářské školy.

Vedle figurativně zaměřené tvorby jsou tu zastoupena i některá díla reprezentující avantgardní abstrakci. Patří k nim například trojice obrazů Františka Foltýna. Na pomezí abstrakce a figurace se pohybují obrazy Jindřicha Štyrského, Toyen a Jiřího Jelínka z raného, geometrizujícího období artificialismu. Ty již zároveň otevírají téma meziválečné avantgardy, jejíž kolekce patří k vrcholům sbírkového materiálu muzea. Soubor imaginativního umění třicátých let, zahrnující projevy lyrického a imaginativního kubismu (Alois Wachsman, František Muzika), pozdního artificialismu (Toyen), různých variant lyrismu (Josef Šíma, Jan Bauch, Vojtěch Tittelbach) či různých podob surrealismu (Jindřich Štyrský, František Janoušek), se vyznačuje mimořádnými kvalitami. Ke kolekci patří rovněž díla tzv. mladších surrealistů (František Hudeček a Ladislav Zívř), kteří se později stali zakladateli jedné z nejvýznamnějších uměleckých skupin čtyřicátých let – Skupiny 42.

GASK vlastní u nás patrně nejucelenější soubor děl tří nejvýznamnějších výtvarných skupin čtyřicátých let, které vnesly do výtvarného života nové velké

téma civilizace. Skupiny 42, Ra a Sedm v říjnu přispěly k formování základů existenciálního pojetí humanistické estetiky českého umění. Muzejní sbírka dokumentuje i vzácnou, ještě předskupinovou surrealistickou fázi tvorby předních členů Skupiny 42. Těžiště kolekce obrazů, kreseb a grafických listů však spočívá hlavně ve čtyřicátých letech (F. Gross, F. Hudeček, L. Zívr, K. Lhoták, J. Smetana, J. Kotík a K. Souček). Skupinu Ra reprezentují ve sbírce díla Václava Tikala, Josefa Istlera, Bohdana Laciny a Václava Zykunda. Výjimečný soubor tvoří v muzejní sbírce rovněž obrazy členů skupiny Sedm v říjnu (Václav Hejna, Josef Liesler, František Jiroudek a Arnošt Paderlík). Sbírkou umění čtyřicátých let dotvářejí díla několika solitérních autorů (Zdeněk Sklenář, František Muzika, Václav Sychra, Jan Bauch, František Tichý, Karel Černý a Václav Bartovský).

Další významnou kapitolu představuje mimořádně ucelený a pestrý soubor zahrnující období od konce padesátých let do konce let šedesátých, který dokumentuje postupně se vzímající tvůrčí vzepětí českého umění, které se již v druhé polovině šedesátých let úspěšně integrovalo do evropského kontextu. Je tu zastoupena vyrovnaná kolekce z doby nástupu výtvarných skupin Trasa, Máj, UB 12 a Etapa. Radikální, existenciálně zaměřenou tvorbu přelomu padesátých a šedesátých let představuje ojedinělá, bohatě strukturovaná kolekce informelu. Opoziční proud geometrické abstrakce ve sbírce reprezentují díla předních autorů spjatých s činností skupiny Křižovatka a s výstavou Nová citlivost (1968). K proslulým muzejním kolekcím patří soubor obrazů, objektových asambláží a soch neodadaistické skupiny Šmidrů. Ten také patří k posledním sbírkovým souborům, které se podařilo získat v době rozkvětu Středočeské galerie v šedesátých letech.

V sedmdesátých a osmdesátých letech se zásadně změnila sběratelská orientace muzea (Středočeské galerie). Zatímco pro šedesátá léta byla příznačná preference modernistických směrů (od kubismu přes avantgardu dvacátých a třicátých let, nonkonformní umění let čtyřicátých až po aktuální tendence let šedesátých), vedení spjaté s normalizační změnou se začalo programově zaměřovat na konzervativní a tradiční proudy českého umění. Velkému zájmu se těšily všechny typy realismů, krajinářská tvorba (zde se podařilo získat mnoho cenných přírůstků zejména z období přelomu století), ale i umění tendenční. Zcela stranou však zůstávaly všechny projevy autentického umění, které vznikalo v sedmdesátých a osmdesátých letech mimo oficiální struktury. České výtvarné umění v této nepříznivé době ztratilo možnost konfrontace s uměním evropským, o to výrazněji však čerpalo ze zdrojů domácí tradice. Začalo se opět mnohem více vyjadřovat prostřednictvím skrytých metafor a alegorií. Vznikla zde celá řada nezaměnitelných děl, která obohatila vývoj českého umění o specifickou existenciální příchutí.

Před muzeem se tak na počátku devadesátých let vyskytl nový úkol – pokusit se alespoň zčásti rekonstruovat historii umění, kterému se v nepříznivých dobách normalizace podařilo udržet kontinuitu nezávislé umělecké tvorby. Muzeum započalo například se sbíráním děl z okruhu fotografického verismu sedmdesátých let či existenciálně zaměřené figurace, reflektující stísněnou atmosféru společnosti z období normalizace. Postupně se rovněž začal vytvářet základ souboru děl umělců z generace sedmdesátých let, spjaté se vznikem pozdějšího seskupení 12/15 Pozdě, ale přece (Jiří Beránek, Václav Bláha, Vladimír Novák, Ivan Ouhel, Petr Pavlík).

Tímto zaměřením sběratelské aktivity muzea samozřejmě nekončí. V průběhu historie muzea se do sbírky podařilo získat rovněž několik výjimečných děl zahraniční provenience (například obraz Gudmundura Gudmundssona známého jako Erró či soubor serigrafí Roberta Rauschenberga, díla současných umělců působících v Severním Irsku Iana Charleswortha a Petera Richardse).

V období proměny instituční koncepce v letech 2009-2010 spolu se změnou názvu muzea na GASK – Galerii Středočeského kraje se do sbírek získala díla Mileny Dopitové, Pavla Humhala, Václava Stratila, Filipa Turka, Lukáše Jasanského a Martina Poláka, která jako první ve sbírkovém fondu naší galerie zastupovala konceptuální proudy české scény 80. a 90. let. 20. století.

2.2. Charakteristika sbírky

Sbírky GASK představují navzdory historickým diskontinuitám mimořádně ucelený a kvalitní přehled českého výtvarného umění od konce 19. století až po 90. léta 20. století. Dokladují rovněž více než padesátiletou historii instituce. Sbírka GASK je zapsána v Centrální evidenci sbírek pod číslem CMV/001-09-24/024001. V šesti oborových sbírkách (dále jen podsbírkách) je evidováno k dubnu 2018 celkem 7.737 inventárních čísel sbírkových předmětů.

GASK je největší a nejvýznamnější galerijní institucí na území Středočeského kraje. Kvalitou svých sbírek a rozsahem svých výstavních programů zjevně přesahuje postavení „běžné“ regionální galerie. Bezesporu nejsilnější stránkou sbírkového fondu GASK (a tím i jeho jedinečností) je české umění třicátých a čtyřicátých let dvacátého století, pak z období tání a následného dynamického vývoje české výtvarné scény během šedesátých let. Kolekce soch a plastik Ladislava Šalouna z autorovy pozůstalosti, po dlouhá léta nezrestaurovaný a proto „utajovaný“ poklad naší galerie, se od roku 2018 představuje jako výjimečný jev mezi českými veřejnými sbírkami. Na druhé straně je výraznou (a v jistých ohledech negativní) specifičností sbírkového fondu GASK kolekce děl socialistického realismu i sociálně kritického umění nasbíraná během

sedmdesátých a osmdesátých let, kdy tehdejší Středočeská galerie fungovala jako instituční vykonavatel normalizační kulturní politiky. I když nelze mluvit o komplexnějším fenoménu „středočeského umění“ je pravda, že řada děl ve sbírkách GASK souvisí s programovou činností naší galerie na mnoha místech po středočeském regionu od šedesátých do osmdesátých let (mj. Mělník, Jemniště, Průhonice, Mladá Boleslav, Čáslav, Benešov, Příbram, Dobříš, Mnichovo Hradiště, Brandýs nad Labem, Velvary a Kladno).

Stojí zde za rámcovou zmínku, že není cílem ani reálnou možností sbírkového fondu GASK „encyklopedicky“ zmapovat české umění od konce 19. století. Každá galerijní sbírka je nezaměnitelná, její odlišnost a svébytnost vůči jiným sbírkám se má vědomě prosazovat a podporovat!

2.3. Podsbírky

Sbírka GASK je zapsána v Centrální evidenci sbírek pod číslem CMV/001-09-24/024001. V šesti podsbírkách je evidováno k dubnu 2018 celkem 7.747 inventárních čísel sbírkových předmětů. Sbírka je členěna na podsbírky: obrazy, kresba, grafika, plastika a užité umění, fotografie a nová média, iluminace.

2.3.1. Obrazy

<u>Kurátor podsbírky:</u>	Richard Drury, Radka Zahradníková
<u>Počet ev. čísel:</u>	1762
<u>Archiválie:</u>	Ne
<u>Kulturní památky:</u>	Ne
<u>Území:</u>	převážně z území Čech a Moravy, zčásti též z evropského teritoria
<u>Období:</u>	zejména 20. a 21. století, několik obrazů z 19. století a starší datace

Charakteristika předmětů:

Díla tvořena malířskými technikami (olej, akryl, dripping a d.) na různé podklady (plátno, dřevo, lepenka, papír a d.).

Analýza podsbírky:

Soubor malby v GASK vykazuje kromě celkové reprezentace hlavních osobností a programů českého moderního a současného umění i několik historicky významných celků. Na charakteristické ukázky moderního pojetí krajinomalby

(Antonín Slavíček, Antonín Hudeček, Václav Radimský) navazuje česká avantgarda, zastoupená hlavními autory (Emil Filla, Antonín Procházka, Václav Špála, Josef Čapek, Jan Zrzavý). Najdeme zde díla surrealistů od Toyen a Jindřich Štyrského přes František Janouška, Vojtěch Tittelbacha a Adolf Wachsmanna až k František Muzikovi. Velmi cenný je soubor děl válečných skupin: surrealistické Ra (Bohdan Lacina, Josef Istler, Václav Tikal), civilistní Skupiny 42 (František Gross, František Hudeček), a částečně také tradicionalistické skupiny Sedm v říjnu (Václav Hejna, Josef Liesler). Stejného rozsahu je i dokumentace české strukturální malby šedesátých let, která představuje jedinečný historický soubor (Mikuláš Medek, Josef Istler, Čestmír Janošek, Jiří Valenta). Zvláštní pozornost věnovali kurátoři ČMVU geometrickým tendencím (Zdeněk Sýkora, Jan Kubiček, Václav Mirvald, Karel Malich) a dalším specifickým proudům: nové figuraci šedesátých let (Bedřich Dlouhý, Josef Vožniak, Jitka Válová, Květa Válová) groteskní a existenciální figuraci sedmdesátých a osmdesátých let (Petra Orišková, Václav Benda, Michael Rittstein, Jiří Sopko, Jiří Sozanský, Jiří Anderle, Jan Šafránek) a projevům „postmoderní“ generace osmdesátých let (Jan Paul, Otto Placht, Jan Merta, Petr Kuklík, Ivan Komárek, Vladimír Merta, Margita Titlová-Ylovsky, Richard Konvička, Josef Žáček). Generace devadesátých let je v podsbírce malby zastoupena jen minimálně (Martin Kuriš, Jaroslav Valečka). Sbírkou malby je dovedena až do současnosti, kdy je průběžně doplňována současnými mladými autory (Marek Číhal, Veronika Landa) i autory starších generací (Svatopluk Klimeš, Jana Budíková).

Dokumentární hodnotu má soubor tendenční malby z padesátých a sedmdesátých let. Zajímavé jsou pozůstalostní soubory osobností stojící mimo avantgardní proudy (Josef Multrus, Vratislav Nechleba). Za zvláštní zmínku stojí i kvalitní soubor obrazů Otakara Nejedlého pocházejících z prvních dvou desetiletí 20. století. Ve sbírce GASK nalezneme několik zahraničních autorů (Jeff Crane, Erró, Marc Giai-Miniet, Gabriella Kardos).

Cíl zájmu:

Jedním z cílů je uspořádání malby na dřevě, papíře a plátně do jedné místnosti, která má klimatické podmínky uzpůsobené malbě a ne materiálu. Především se jedná o malbu na dřevě, která je deponována v klimatických podmínkách, které jsou uzpůsobené tak, aby zde byla větší vlhkost, která malbě nemusí z dlouhodobého hlediska svědčit.

Z nedostatku pravidelné sbírkotvorné činnosti je zde nedostatečně zastoupené období přibližně posledních dvaceti let. Je v našem zájmu toto doplnit o významné české autory a mapovat aktuální dění nejen na současné české kulturní scéně. Jako galerie moderního a současného umění je potřeba mapovat vývoj techniky malby a zaměřit se nejen například na malbu postkonceptuální

doby, která vstupuje i do prostoru (Josef Archer), ale neopomenout autory, kteří pokračují v klasické technice a věnují se například realistické malbě. Neměli by být vyloučeni z koncipování podsbírky malby ani autoři ze zahraničí (Matti Kujasalo), kteří mohou pomáhat ke vzájemně umocňující konfrontaci s malíři českými, jak se právě ukázalo v stálé expozici GASK Stavý mysli / Za obrazem. Ve sbírkách GASK dosud chybějí reprezentativní ukázky z díla řady osobností z generace sedmdesátých let (např. Václav Bláha, Tomáš Švéda, Luděk Filipský, Miroslav Vystrčil), z generace osmdesátých let (např. Stanislav Diviš, Petr Nikl, Aleš Ogoun, Josef Hnízdil, Roman Franta) a z mladší střední generace (např. Igor Grimmich, Patrik Hábl, Aleš Růžička, Vladimír Věla, Michaela Maupicová, Pavel Vašíček, Hynek Martinec, Vladimír Houdek, Daniel Pitín, Josef Bolf, Jakub Špaňhel). Součástí akviziční strategie má být i dílo dnešní mladé generace (Tadeáš Kotrba, Dana Sahánková, Jan Poupě, Martina Minařík Pavelková aj.) V následujících letech je především potřeba docílit vymezenější (a dodržované) odborné koncepce, díky níž dojde ke zvýšení prestiže a jedinečnosti sbírky.

Vyřazení:

Je žádoucí udělat užší výběr děl, která budou dokládat období socialistického realismu 50. let 20. století a obdobně tendenční období normalizace 70. a 80. let. Velké množství těchto děl znehodnocuje význam sbírky a znejasňuje její koncepční profil. Také zabírá místa dílům, která mají větší kulturní hodnotu a větší reálnou uplatnitelnost.

V další fázi je na místě pečlivé prozkoumání děl, která byla nabytá darem. Je nutno se přesvědčit o jejich hodnotě, významu a přínosu do sbírky.

Následně stojí za úvahu přezkoumat autory, kteří jsou ve sbírce zastoupeni značným počtem děl a vybrat pouze význačná a přelomová díla, která budou účinně mapovat jejich tvůrčí dráhu.

Předpokládané využití podsbírky sbírky:

Podsbírka malby je a bude využívána pro badatelské účely, pořádání výstav i k dlouhodobým zápůjčkám.

2.3.2. Kresba

<u>Kurátorka podsbírky:</u>	Petra Příkazská
<u>Počet ev. čísel:</u>	2046 děl zapsaných v CES (ke dni 30. 4. 2018)
<u>Archiválie:</u>	Ne
<u>Kulturní památky:</u>	Ne
<u>Území:</u>	převážně z území Čech a Moravy, zčásti též z evropského teritoria

Období:

19. stol. - současnost

Charakteristika předmětů:

Díla vytvořená tužkou, uhlem, barevnými pastely, tuší, inkoustem, akvarelem, kvašem a dalšími méně obvyklými technikami na papíře různé kvality od ručních papírů, přes papíry speciální (hedvábné, pauzovací aj.) po nejběžnější balicí papír.

Analýza podsbírký:

Sbírka kresby v GASK byla v době svého založení koncipována tak, aby jednotlivé soubory dokreslovaly přínos vybraných osobností českého malířství a sochařství od konce 19. století po období normalizace. Bohužel však po desítky let její existence nebyla sbírka kresby pro kurátory prioritou, a tudíž je značně nevyrovnaná. Neucelená podoba sbírky kresby a grafiky od roku 1968 je závažným nedostatkem v rámci celkového fondu GASK. Přes toto nepříznivé konstatování umožňuje stávající sbírka kreseb a prací na papíře kvalitní, byť neúplný, přehled o klíčových obdobích vývoje tohoto média.

Velmi zajímavou kolekci tvoří díla autorů z období symbolismu (Karel Špillar), díla autorů meziválečného období (Jan Trampota, Vratislav Hugo Brunner ad.) a především pak vynikající soubor kreseb ze 40. let 20. století (František Hudeček, František Gross, Josef Liesler, Bohuslav Reynek, Jan Bauch, Karel Černý). Kromě studijních kreseb jsou zde zastoupeny početné soubory karikatury (František Bidlo, Zdeněk Kratochvíl, Antonín Pelc ad.) a knižních ilustrací (Václav Rabas, Alén Diviš, Mirko Hanák ad.). I přes akvizice těchto špičkových autorů zůstávala sbírka ve své podstatě po dlouhou dobu pomocným a doplňkovým souborem pro dokreslení vývoje českého malířství a sochařství 20. století. Rychlé skici a studie jsou jakousi databankou tvarů, myšlenek a situací, jež poutaly pozornost umělců žijících v měnící se společnosti, v níž umění mělo svou svébytnou roli. Výrazně se zde projevilo také zaměření galerie, která byla založena se záměrem spravovat a udržovat sbírku světového umění určenou pro památník Lidice. Bohatě je zde zastoupena tematika Lidic, válečného utrpení a sociálně-kritických témat poplatných době socialistického realismu a normalizace let sedmdesátých.

V průběhu 20. století se vnímání a pojetí kresby v rámci výtvarného umění přesunulo od akademické výuky, kde kresba představovala naprostý základ pro zobrazení figur, přes rychlý záznam viděné situace či krajiny až po prostředek načrtnutí prvotní vize před realizací obrazu či sochy. Kresba osvobodila od služebné funkce pro další druhy umění a stala se svébytným prostředkem vyjádření myšlenek. S touto emancipací se počátkem 20. století začaly rozvíjet nové formy, jež umožňují autorům vyjádřit bezprostřední prožitky a emoce,

jakými jsou například surrealistické frotáže, koláže, automatické kresby (František Gross a František Hudeček), abstraktní kresby (Karel Malich, Dana Puchnarová), emotivní kresby Jaroslava Vožniaka či tísnivé hyperrealistické kresby Pavla Nešlehy. Ve sbírce se nachází i menší soubory konceptuálních autorů (Jan Steklík, Olga Karlíková). V posledních letech se podařilo kurátorům rozšířit kolekci o díla autorů experimentujících s nejrůznějšími kombinacemi materiálů a technik (Jakub Švéda, Jiří Sozanský).

Vývoj kresby v posledních desetiletích směřuje k naprostému rozmývání dosavadních pevných hranic omezených použitým materiálem. Kresba je kombinována či nahrazována malbou ala prima, je přítomna v site specific instalacích a konceptuálních sériích zapojených do většího celku.

Cíl zájmu:

Vzhledem k stávajícímu charakteru sbírky, která je zaměřena především na realistické a sociálně kritické kresby, bychom měli soustředit na díla autorů, kteří ve svých dílech reflektují současná společenská témata, vstupují aktivně do veřejného prostoru či razantně narušují zažitá myšlenková schémata. Do této skupiny patří: scénáře konceptuálního umění, zápisníky, mail-art, aktivní kresby, současné „sociální“ umění ad. Pokud má sbírka mapovat vývoj média kresby, pak je nanejvýš potřebné její doplnění o kresby autorů z období po roce 1968 s důrazem na konceptuální umění (Jiří Kolář, Jiří Valoch, Zorka Ságlová, Jan Kubíček) a autorů závažným způsobem proměňující limity a vnímání média kresby (Jitka Svobodová, Václav Stratil, Miloš Šejn, Adéla Součková, Dana Sahánková ad.). Pro sbírku pak průběžně získávat díla mladých umělců a snažit se doplnit akvizice obrazů a soch o série kreseb autorů, pro něž je toto médium stále plnohodnotným vyjadřovacím prostředkem a přináší nová témata a polohy (Tomáš Císařovský, Petr Nikl, Jiří Petrbock ad.).

Pro adekvátní rozvoj sbírky je nutné sledovat vývoj diskurzu v odborných publikacích, výstavních projektech a v ateliérech uměleckých škol, které udávají směr a formují další vývoj celého oboru. Bylo by také vhodné uvažovat o výstavách mapujících médium kresby v současném umění. Tyto výstavy vedené kurátory GASK by se v budoucnu mohly stát vhodnou platformou pro případné akvizice do podsbírk Kresby (Prací na papíře).

Vyřazení:

Součástí budování kvalitní sbírky by měla být revize stávajícího fondu ve smyslu relevantnosti dalšího uchování ve sbírce. Chtěli bychom v průběhu následujících let sbírku očistit od nánosů normalizační estetiky a politicky motivovaných nákupů, takovým způsobem, aby i nadále byla zachována

vypovídací hodnota o době svého vzniku.

Týká se to příliš rozsáhlých souborů kreseb dnes neznámých autorů, které jsou více než uměleckým dílem, dokladem doby, jež umělce nutila ztvárňovat banality či myšlenkově vyprázdněná témata – doby, která dala příležitost vyniknout průměrným a podprůměrným talentům s abnormálně vyvinutým smyslem pro využití pokřivených politických poměrů k vlastnímu prospěchu a zisku.

Další skupinou kreseb, o jejímž nabídnutí jiným vlastníkům by bylo vhodné uvažovat, jsou kresby krajin a studie aktů, 99% ženských.

Předpokládané využití podsbírky sbírky:

Přes svůj neucelený a nesouvislý charakter nabízí sbírka řadu možností využití od badatelských a studijních, přes prezentaci vybraných souborů a jednotlivých děl v rámci krátkodobých příležitostných výstav až po trvalé doplnění stálých expozic, kdy jsou originály vystaveny ve speciálních rámech splňujících přísné muzeální požadavky či formou faksimilií případně divácky atraktivních velkoformátových reprodukcí.

V současnosti připravujeme zveřejnění podstatné části podsbírky v rámci on-line katalogu „Sbírky online“, kde budou nejširší veřejnosti přístupné digitalizované snímky, na nichž bude možné studovat doslova každý detail díla, aniž by bylo nutné s dílem manipulovat. Tato databáze přispěje nejen k většímu povědomí o vývoji média kresby, ale zároveň umožní uchovat citlivá díla na papíře pro budoucnost v co možná nejlepší kondici.

2.3.3. Grafika

<u>Kurátor podsbírky:</u>	Richard Drury
<u>Počet ev. čísel:</u>	3280 děl zapsaných v CES (ke dni 30. 4. 2018)
<u>Archiválie:</u>	Ne
<u>Kulturní památky:</u>	Ne
<u>Území:</u>	převážně z území Čech a Moravy, zčásti též z evropského teritoria
<u>Období:</u>	18. stol. - současnost

Charakteristika předmětů:

Díla vytvořena na papíře tradičními technikami (tisk z hloubky – rytina, lept, suchá jehla, akvatinta, měkký kryt; tisk z výšky – linoryt, dřevoryt, dřevořez; tisk z plochy – litografie, serigrafie), ale i experimentálními (např. „strukturálními“) technikami i technikami digitálními.

Analýza podsbírky:

Sbírka grafiky GASK začíná již na sklonku 18. století. Její podstatná část se váže k

novodobému umění od začátku 20. století až k současnosti. Výrazným rysem jsou větší soubory, které podávají svědectví o výtvarném přínosu nejen specializovaných grafiků, ale i malířů. U nich grafická tvorba tvořila jen součást, byť někdy velmi významnou, díla malířského. V tomto smyslu dokresluje dílo důležitých osobností malby. Kromě projevů pozdního symbolismu (František Bílek, František Kobliha, Jan Konůpek), projevů inspirovaných francouzskými či japonskými vlivy (Vojtěch Preissig, T. F. Šimon) a z období sociálního umění dvacátých a třicátých let (Ferda Duša, Jan Rambousek), jsou zastoupena významná díla české moderny, od Josefa Čapka, Emila Filly, Vlastislav Hofmana, Rudolfa Kremličky Pravoslava Kotíka, dále členů Skupiny 42 (František Gross, František Hudeček, Jan Kotík), skupiny Ra (Josef Istler) i díla solitérních postav (František Tichý). Významné kolekce sledují vývoj českého nekonformního umění od sklonku padesátých let až k polovině let sedmdesátých (Vladimír Boudník, Jiří Balcar, Eva Bednářová, Čestmír Janošek, Jan Koblasa, Lubomír Přibyl, Miloš Urbánek, ale i Jiří John, Adriena Šimotová a Alena Kučerová z pomezí abstrakce a figurace, dále groteskní figurace Jiřího Anderle. Současné podoby české grafiky jsou kvalitně zastoupené díly Dalibora Smutného, Vojtěch Kovářika, Ondřeje Michálka a Jana Měřičky. Významným obohacením sbírky jsou grafiky ze zahraničí (Robert Rauschenberg, Peter Sedgley, Erró, Bodo Korsig). Obzvláště důležitý je početný soubor představující průřez celoživotním dílem Eduarda Ovčáčka, který od 60. let 20. století patří mezi čelné postavy české grafiky.

Je nutno přiznat, že podsběrka grafiky (podobně jako podsběrka kresby) je značně nevyrovnaná; historicky postrádá souvislý vývoj a dlouhodobé programové zaměření. Etapy, kde papírová sbírka „drží“ krok se sbírkou obrazů, jsou bohužel spíše výjimečné. Toto nepříznivé konstatování však nepodává úplně spravedlivou zprávu o stavu věci. Díky intenzivní sbírkotvorné činnosti zakladatelů tehdejší Středočeské galerie se od roku 1964 do roku 1969 vybudovala kolekce, která umožňuje kvalitní (i když ne zcela soustavný) pohled na vývoj českého umění v grafice od začátku 20. století do poloviny 60. let. Zvláště silnou stránku představují práce z období 30. a 40. let. Po roce 1970 nastal celkový zlom, který ovšem trvale poznamenal i osud sbírky kresby a grafiky. Přes „útlum“ 70. a 80. let se nicméně objevily hodnotné akvizice, především z přelomu 19. a 20. století a z polohy sociálně laděného realismu 20. a 30. let. Porevoluční doba sice umožnila navazování na přerušovaný vývoj o čtvrt století dříve, byly získány práce, které alespoň dílčím způsobem vypovídají o předchozích letech „bezčasí“ (Jiří Anderle, Zdeněk Beran, Alena Kučerová), ale zdaleka se nepovedlo ucelit koncepční mezeru z let 1968 – 1989. Akviziční politika naší galerie vůči sbírce kresby a grafiky byla vždy spíše věcí náhody, chyběl souvislý postup a dlouhodobá koncepce. Na nákupních komisích se papír objevoval spíše jako „okrajový doplněk“ k programově prosazovaným obrazům (případně plastikám).

Neucelená podoba sbírky grafiky (i kresby) od roku 1968 tak zůstává koncepční slabinou v rámci celkového fondu GASK.

Cíl zájmu:

Díky výstavním programům Přesahy grafiky a Blackboxu (i díky možnosti delšího vystavování grafik v rámci s UV sklem ve stálé expozici) se problematika grafika dostává více do popředí sbírkotvorné činnosti GASK. Toto slibné východisko by se do budoucnosti mělo cíleně využívat k akvizici grafické tvorby zejména posledních třiceti let, během nichž se podoby grafiky rozrůznily a mj. zčásti odpoutaly od tradiční podoby závěsného tisku – dnešní grafika se tak může projevat například jako prostorový objekt, její obrazová řeč mnohdy reflektuje globálně dominantní vizuální prostředky fotografie a digitálních technologií. V podsбірce grafiky následně chybí dílo nepřehlédnutelných postav grafické scény posledních desetiletí, např. Jana Kubíčka, Jiřího Lindovského, Marie Blabolilové, Jaroslavy Severové, Jana Vičara, Zbyňka Janáčka, Michala Cihlaře, Františka Hodonského a Mikoláše Axmanna. Neměla by však chybět díla výrazných zástupců dnešní mladší generace: Jan Moravec, Jitka Chřiřtofová, Jakub Honetschläger, Lenka Faliušová aj. Ve světle skutečnosti, že grafika od 90. let zažila dynamický vývoj díky činnosti pedagogů, jakými jsou Eduard Ovčáček, Jiří Lindovský a Jaroslava Severová, je chybou, že naše galerie v posledních letech soustavněji nesledovala tvorbu absolventů uměleckých vysokých škol (např. ateliéry Grafiky I a II na AVU v Praze, ateliér grafiky Fakulty umění Ostravské univerzity aj.). Toto by se mohlo (mělo) napravit. Grafika je oborem komunikativním a mezinárodně úzce propojeným, koncepce podsбірky grafiky by se nemělo zaměřit pouze na domácí scénu, ale na scénu mezinárodní: silnými centry současné grafiky jsou např. Belgie, Polsko a Finsko.

Vyřazení:

Silnou stránkou grafické tvorby jsou koncepčně propracované cykly, alba a komplexnější soubory. U některých autorů v podsбірce grafiky se však velké množství grafických listů stává nepřehledným, ucelenější obraz o díle dotyčného autora se ztrácí. K úvaze je proto cílené strukturování větších souborů a převod méně podstatných/kvalitních listů jiným středočeským institucím.

Další problematickou polohou je ideologicky podmiňovaná grafika 70. a 80. let 20. století, která má historickou hodnotu spíše než hodnotu výtvarnou. Nejde tolik o místo, které tyto práce zabírají, tolik jako o jejich zanedbatelnou uplatnitelnost.

Předpokládané využití podsбірky:

Grafická podsbírka GASK má bohatý potenciál k využívání v rámci proměnných výstav – samostatně, spolu s kresbou či v širším spektru spolu s malbou a plastikou. Výhodou grafické sbírky spočívá paradoxně v její menší viditelnosti, díky níž lze prezentovat méně známé polohy v díle (až notoricky) známých umělců. S touto skutečností souvisí i trvalý zájem badatelů o podsbírku umění na papíře; této stránce jejich využívání jednoznačně pomůže pokračující digitalizace a následné zařazování do Sbírek online.

2.3.4. Plastika a užité umění

<u>Kurátor podsbírky:</u>	Adriana Primusová
<u>Počet ev. čísel:</u>	617 děl zapsaných v CES (ke dni 30. 4. 2018)
<u>Archiválie:</u>	Ne
<u>Kulturní památky:</u>	Ne
<u>Území:</u>	převážně z území Čech a Moravy, zčásti též z evropského teritoria
<u>Období:</u>	zejména 20. a 21. století, s výjimkami několika plastik z 19. století a staršího umění (18. století a neurčeno)

Charakteristika předmětů:

Sochy, objekty a instalace, pamětní medaile. Některé sochy jsou studiiemi nebo modely k zakázkám, soutěžím a realizacím. Materiály jsou bronz, cín, kámen, dřevo, sklo, hlína, sádra, plast, v případě instalací jde zejména o kombinované techniky. Užité umění je v této sbírce naprosto okrajovou záležitostí.

Analýza podsbírky:

Sochařská sbírka GASK ve velmi základním obrysu sleduje vývoj českého sochařství od Josefa Václava Myslbeka do současnosti, avšak ve své celistvosti je značně nevyrovnaná.

Velkou část podsbírky, která byla sestavována v době socialistického zřízení, představuje realistická tendenční tvorba padesátých až sedmdesátých let a zahrnuje i početnější soubory od jednotlivých umělců (Antonín Kalvoda, Zdeněk Krybus, Karel Lidický, Miroslav Pangrác, Jan Simota aj.). Jedná se jednak o díla socialistického realismu, ale ve větší míře o figurální realistickou tvorbu pro oficiální reprezentaci, včetně kolekce pamětních medailí sedmdesátých a osmdesátých let dvacátého století. V této souvislosti sbírka zastupuje také sociální a realistické tendence předválečného umění (např. Břetislav Benda). Největším souborem tohoto druhu ve sbírce je darovaná část pozůstalosti Karla Kotrby, která však neobsahuje nejzajímavější Kotrbovo období spojené s jeho působením v Sociální skupině dvacátých let. Nicméně se počítá s tím, že v příštích

letech bude tato historicky zajímavá kolekce Karla Kotrby předmětem programového restaurování i východiskem k výstavní prezentaci.

Významným a nejrozsáhlejším souborem sbírky je 79 děl ze sochařské pozůstalosti Ladislava Šalouna, představující tvorbu jednoho ze zakladatelů českého moderního sochařství. Charakterizuje období secesního symbolismu kolem roku 1900, naturalismu a neoklasicismu dvacátých a třicátých let.

Zajímavý je také soubor nových odlitků satirických figurálních grotesek Francouze Jeana Pierra Dantana (1800–1869), vystavený kdysi v Nelahozevsi.

Tvorba konce 19. století je zastoupena drobnou plastikou Josefa Václava Myslbeka, období přelomu století vedle Šalounových plastik dokresluje díla Františka Bílka, Stanislava Suchardy a Josefa Mařatky. Zastoupeny jsou osobnosti reprezentující následující generaci moderny Otto Gutfreund, Bedřich Stefan, Jan Štursa ad.

Soustavněji se sbírka obohacovala o současné umění od šedesátých let, od strukturální abstrakce přes českou grotesku a díla na rozhraní abstrakce a figurace až ke geometrii (Jan Koblasa, Karel Nepraš, Karel Pauzer, Karel Malich, Ladislav Sorokáč, Michal Šarše). Zvláštní soubor tvoří objekty malířů, jako např. Čestmíra Janoška, Zdeňka Berana, Josefa Daňka, či neokonceptuální instalace počátku devadesátých let (Filip Turek, Milena Dopitová, Pavel Humhal).

Ojediněle byla sbírka obohacena o příklady zahraničního umění (např. světelná instalace Iana Charleswortha či konstruktivistická plastika Garry Faifa), výjimečně jsou ve sbírce zastoupena díla starého umění (odlitky dvou plastik od Matyáše Bernarda Brauna a neznámých autorů).

Cíl zájmu:

Jestliže má sbírka usilovat o vytvoření celistvého a současně vnitřně strukturovaného obrazu vývoje českého sochařství, je třeba doplňovat sbírky o díla dvacátého století:

Pro historické souvislosti by bylo vhodné sbírku příležitostně (vzhledem k neshodné dostupnosti) doplňovat kvalitními díly sociálního umění 20. let, moderny a meziválečné avantgardy

Zaměřit se na získávání významných děl, která jsou stále poměrně dostupná od umělců nejstarší žijící generace nebo jejich rodin, tzn. umělecké generace, která formovala svůj výtvarný názor po druhé světové válce (v současném akvizičním výběru – Miroslav Vystrčil, František Kyncl, Jan Kubíček, Daniela Vodáková-Vinopalová, dále doplnit např.: Hana Wichterlová, Miloslav Chlupáč, Zbyněk Sekal, Vladimír Kopecký).

Zároveň je důležité neustrnout v minulosti, ale sledovat současný diskurz v pojetí sochy a plastiky v současném umění.

Sledovat sochu a její současný posun (v současném akvizičním výběru – Monika

Immrová, Petr Stibral, Jan Kovářík, Josef Pospíšil, dále doplnit např. Mario Kotrba, Kryštof Kintera).

Navázat na kolekci neokonceptuálních instalací počátku devadesátých let

Vyvarovat se komerčním tendencím v plastice.

Koncepčně postupovat při přijímání darů (galerie by se neměla stát archivem ani úložištěm neskladných uměleckých pozůstalostí).

Vzhledem k tomu, že podsběrka obsahuje pouze dva předměty užitého umění a nepředpokládá se další rozšiřování tímto směrem, navrhuji změnu názvu podsběrky na: „Plastika a prostorové instalace“.

Sběrku digitalizovat – vzhledem k obtížnosti fotografování plastiky je jen velmi malá část digitalizována.

Vyřazení:

Úvahu nad možným vyřazením předmětů je potřeba zkoordinovat s dalšími podsběrkami (zejm. kresby a malby) a týkalo by se případně tendenčních projevů období normalizace tak, aby byl zachován dokumentační charakter sbírky a současně nebyl depozitář přetížen díly reprezentující doklad doby na úkor kvalitních umělecky hodnotných prací. V této souvislosti lze zvažovat návrh na převedení několika plastik s tematikou lidických obětí ze sedmdesátých let do Lidická galerie.

Dále je k úvaze vyřazení dvou předmětů kategorizovaných jako užitě umění, které koncepčně nezapadají do této podsběrky (model Domu U Černé matky Boží a kubistický stůl získané pro bývalou expozici v Domě U Černé matky Boží v Praze).

Předpokládané využití podsběrky sbírky:

Studijní a badatelské účely (zejm. větší autorské soubory).

Využití ve výstavních projektech - stěžejní díla některých autorů v monograficky zaměřených projektech (zejm. autoři druhé poloviny 20. století), tematicky a problémově zaměřené projekty, historicky koncipované výstavy (např. díla tendenčního charakteru).

2.3.5. Fotografie a nová média

Kurátor podsběrky: Veronika Marešová

Počet ev. čísel: 27 děl zapsaných v CES (ke dni 30. 4. 2018)

Archiválie: Ne

Kulturní památky: Ne

Území: převážně území Čech a Moravy

Období:

Charakteristika předmětů:

Analýza podsbírky:

Sbírka fotografie a nových médií obsahuje především fotografie dokumentující průběh uměleckých akcí a performancí v Československu, včetně fotografické tvorby tuzemských výtvarných umělců (malířů, grafiků apod.), kteří pomocí tohoto média rozšiřují svůj výrazový rejstřík. Sbírka není dosud příliš rozsáhlá, neboť byla založena teprve v roce 2009, kdy GASK naznačil v nové akviziční strategii nutnost orientace na současnost, v níž fotografie zastává nezpochybnitelné místo především na poli konceptuálních tendencí a projevů. S tímto záměrem byl uskutečněn nákup čtyř vybraných fotografií Václava Stratila z cyklu *Řeholní pacient* (1991), představující formou autoportrétní akce reflexi autorské identity či sebestylizace a současně úzce navazuje na Stratilovy spirituální performance. Kolekce byla dále obohacena nákupem cyklu čtrnácti fotografií Na bílém papíře autorů Lukáše Jasanského a Martina Poláka, kteří na české fotografické scéně zaujímají zcela zásadní postavení díky redefinování funkce umělecké fotografie. Konceptuální uchopení uměleckého tandemu-Jasanský / Polák zabývající se dekonstrukcí a zpochybněním běžné a nenápadné reality velmi přesně pojmenovává mnoho fenoménů ryze české povahy. V roce 2013 přibyl videoartové dílo *Improvement* Adama Vačkáře, jako první doklad inklinace sbírky nejen k fotografii, ale také k tzv. novým médiím. Video je sociálně a existenciálně laděné a věnuje se proměnám lidské identity pomocí inscenovaných uměleckých akcí a performancí. V následujících letech pak byla sbírka doplněna o triptych *Povznesení* Jiřího Sozanského, kde je na zvážení, zda vzhledem k technice a obsahu nepřeradit dílo do jiné galerijní podsbírky. Sbírka ještě obsahuje cyklus *Zátiší I* Eugena Brikciuse, jakožto dokumentace jeho performance z 60. let.

Cíl zájmu:

Nové těžiště podsbírky spatřujeme v zacílení na ženy - umělkyně pohybujícím se na zdejší scéně od devadesátých let 20. století po současnost: Jedná se především o aktuální projevy vyjadřující se prostřednictvím fotografického média (Veronika Bromová, Margita Tittlová-Ylovsky, Jolana Havelková, Štěpánka Šimlová, Zdena Kolečková, Michaela Thelénová, Dita Pepe, Karin Zadric, Milena Dopitová, Magdaléna Jetelová), performance, happeningů (Darina Alster, Lenka Klodová, Tamara Moyser), a také posunu ve způsobu uměleckého vyjadřování směrem k novým médiím, mailartu, videoartu a digitálního sochařství (Helena Lukášová). Podsbírka by měla také reflektovat tvorbu nejmladší ženské generace

zabývající se společenskými tématy, změny v komunikaci (například pomocí augmentované reality), či angažovanou, sociální a na gender zaměřenou tvorbou (Kateřina Šedá, Vendula Chalánková, Lucia Sceránková). Toto předestřené ohnisko zájmu bychom chtěli pojmout chronologicky a s důrazem na zkoumání generačních odlišností a proměn, tak aby vznikla jedinečná kolekce, která nemá v českých institucích podobného formátu své ukotvení.

Tímto směrem nastavit novou platformu pro nejaktuálnější projevy umělecké tvorby. Dále vyřešit i způsob uchování děl (digitální data uměleckého díla) z hlediska dlouhodobých horizontů.

Vyřazení: Zde zvážit přeřazení děl Jiřího Sozanského do jiné podsbírky galerie GASK.

Předpokládané využití podsbírky: Sbíрка bude využita pro koncepční výstavní projekty v prostorách GASK – Projectroom, Experimentální prostory, taktéž bude využívána pro badatelské účely i k dlouhodobým zápůjčkám.

2.3.6. Iluminace

<u>Kurátor podsbírky:</u>	Kateřina Ďoubalová
<u>Počet ev. čísel:</u>	1 dílo zapsané v CES (ke dni 30. 4. 2018)
<u>Archiválie:</u>	Ne
<u>Kulturní památky:</u>	Ano
<u>Území:</u>	Kutná Hora / Praha
<u>Období:</u>	před rokem 1500

Charakteristika předmětů:

pozdně středověká malba na pergamenu

Analýza podsbírky:

Podsbírka iluminace čítá jediný sbírkový předmět, tzv. Kutnohorskou iluminaci – pozdně středověkou malbu na pergamenu zobrazující komplexně proces dolování a zpracování stříbra v Kutné Hoře. Malba je datována před rokem 1500, autorem je malíř z okruhu dílny pražského iluminátora Matouše. Jedná se bezesporu o nejcennější sbírkový předmět zakoupený do sbírek GASK v posledním desetiletí (dílo bylo zakoupeno v roce 2009 na Londýnské dražbě v síni Sotheby's bezmála za 18 milionů Kč a ještě v témže roce bylo prohlášeno za kulturní památku). Důvodem pro založení vlastní podsbírky je jednak uvedená mimořádná umělecká a finanční hodnota, jednak také přímá vazba na město Kutná Hora a historický význam spočívající v podrobném obrazovém popisu celé technologie dobývání a zpracování stříbrné rudy v Kutné Hoře, který v takovém

rozsahu a detailnosti nemá ve středověké malbě obdoby.

Cíl zájmu:

Bezprostředně po nákupu díla byla diskutována možnost zhotovení faksimile, neboť mimořádná hodnota iluminace i její zvýšená citlivost zejména vůči světlu znemožňují časté vystavování. Faksimile by navíc mohla být i předmětem zápůjček, což je v případě originálu v podstatě vyloučeno. Cílem zájmu je tedy přednostně zprostředkovat návštěvníkům vystavení kvalitní faksimile, ale zároveň nevylučujeme příležitostné vystavování originálu v prostorách GASK za dodržení přísných bezpečnostních pravidel. Optimální doba vystavování originálu je max. 3 týdny v roce při max. osvitu 50 lux, přičemž iluminace je opatřena vlastní ochrannou vitrínou s možností regulace vlhkosti a teploty.

Vyřazení:

není předmětem diskuze

Předpokládané využití podsbírky:

Jednak plánujeme výše uvedené využití faksimile pro dlouhodobější vystavení a případné zápůjčky jiným kulturním institucím, jednak nabízíme možnost dalšího zpracování digitálních dat, pořízených v roce 2015. Digitalizaci realizovala firma AiP Beroun v nejvyšším standardu kvality a provedení, data zprostředkováváme na žádost badatelům, historikům, kulturním institucím a dalším zájemcům, zejména pro odbornou prezentaci této cenné památky. Dosud nejucelenějším dokumentem o Kutnohorské iluminaci je kniha „Iluminace“, vydaná Galerií Středočeského kraje v roce 2010 (ISBN 978-80-7056-160-7). Zajímavým počinem je také převedení díla do podoby krátké animace, kterou v roce 2013 realizovalo animační studio KLUCIvespolek pro expozici mincovnictví ve Vlašském dvoře v Kutné Hoře.

3. Strategie akvizic

Priority akviziční strategie Galerie Středočeského kraje jsou přirozeně spojované s její výstavní dramaturgií, posléze i s okruhy jejího společenského působení jako veřejná kulturní instituce. Jde o několik pomyslných (a koneckonců vzájemně prostupných) úrovní: **město** (jedinečné kulturní dědictví Kutné Hory; umělci žijící na Kutnohorsku, jejichž tvorba svou kvalitou přesahuje místní souvislosti); **region** (výtvarné dění v Středočeském kraji; umělci žijící na Kolínsku, Čáslavsku či jinde na území středních Čech, jejichž tvorba svou kvalitou přesahuje regionální souvislosti); **stát** (výtvarné scény i významné postavy dalších měst / míst po

České republice, jako například Ústí nad Labem, Brno, Ostrava, Zlín); **mezinárodní kontext** (umělci, kteří nutně nemusí být „mediálními celebritami“, ale kteří představují originální, vývojově přínosnou hodnotu v rámci evropského či světového umění). Tyto čtyři úrovně jsou koncepční „stavebníci“ všech aktivit naší instituce.

Konkrétní analýzy z předchozí kapitoly svědčí o výjimečné kvalitě sbírkového fondu GASK, ale i značném úskalí spojeném s jeho dalším vývojem. Po diskontinuitním období následujícím události roku 2009 se GASK již několik let těší personální stabilitě a s ní spojenou možností nastavovat dlouhodobé strategické záměry. Od roku 2016 funguje nově sestavená sbírkotvorná komise, která se bude v dohledné době ještě rozšiřovat o nové členy. Tím se odborná garance tohoto klíčového institučního orgánu bude ještě upevňovat.

Akviziční strategie GASK se jako celek skládá z uvážlivého koncepčního propojování zmíněných vývojových představ jednotlivých podsbírek. Současná situace v mnohém (byť ze zcela jiných důvodů) připomíná částečně retroaktivní strategii Středočeské galerie / Českého muzea výtvarných umění během devadesátých let: vedle snahy zmapovat soudobou výtvarnou scénu je zde vědomí o tom, že se tvorba posledních dvaceti let programově nezapsala do sbírek naší galerie. Pokud šlo tehdy o diskontinuitu způsobenou normalizační kulturní politikou, dnešní „dluh“ je vyústěním celoplošných personálních změn nastalých během posledních deseti let a nevyhnutelné ztráty plynule na sebe navazující sbírkotvorné koncepce. Akviziční vize nastíněné v předchozích analýzách lze shrnout do dvou zásadních rovin: zaměření na díla příslušníků mladší generace, kteří dnes spoluutvářejí podobu českého umění, a cílené doplňování generační výpovědi výtvarné scény sedmdesátých až devadesátých let dvacátého století. Vedle koncepčního „oživování“ podsbírek grafiky a kresby lze jako významné sbírkotvorné „ohnisko“ vnímat budoucí vývoj podsbírky fotografie a nových médií už tím, že tyto obory již řadu let představují klíčovou vyjadřovací polohu experimentálních výtvarných tendencí.

Z uskutečněných či zamýšlených akvizic šlo v posledních letech skoro výhradně o nákup přímo od autora/autorky či z pozůstalosti autora/autorky. Kromě toho, že jde o výběr, který nijak nepředurčuje tlaky trhu s uměním, jde také o největší záruku pravosti dotyčného díla. Nevylučuje se však do budoucna možnost nákupů od seriózních obchodníků či aukčních síní. Z finančních důvodů (ale i z důvodu obav ze stále častějších falz) nepředpokládáme, že budeme rozšiřovat kolekci děl z období tzv. „klasické moderny“ (tj. kubismus, surrealismus).

Je důležité podotknout, že akviziční strategie GASK není jen věcí teoretickou, ale do značné míry i věcí empirickou. Z výstav, uskutečněných v GASK v posledních letech, se do akvizičního záměru začlenila řada uměleckých děl, která tam kvalitativně vynikala. Vedle koncepčně rozvětveného programu proměnných výstav spočívá vzácná výhoda GASK v možnosti prezentovat své sbírky na poměrně velké ploše, což je skutečně výjimkou mezi českými regionálními galeriemi. Prostor stálé expozice je nejen fyzicky rozsáhlý, ale koncepčně pružný, resp. variabilní a modulární. Toto umožňuje volnější a – v průběhu času – větší obměny exponátů, což je přímo žádoucí situace, má-li expozice představovat uměleckou „výkladní skříň“ Středočeského kraje. Takto fungující prostor dává možnost seznamovat diváky jak s umělci s přímou vazbou na místní souvislosti Kutné Hory (Felix Jenewein, Augusta Nekolová, Stanislav Diviš, Luděk Filipický, Josef Pospíšil), tak s mezinárodně uznávanými umělci ze zahraničí (Erró, Marc Gai-Miniet, Peter Richards, Naoaki Yamamoto, Robert Rauschenberg), což je v rámci obdobných českých galerijních expozic něčím zcela ojedinělým. Inkluzivní a rozsahově velkorysá podoba stálé expozice GASK při úvahách nad možnými akvizicemi také poskytuje účinnou „testovací půdu“ pro možné nákupy. Z dlouhodobé zápůjčky se – za předpokladu přesvědčivého fungování mezi sbírkovými díly – může stát předem osvědčenou akvizicí do sbírkového fondu GASK. Koncepční propojení mezi strategickou akviziční činností a konkrétní skladbou naší stálé expozice je proto velmi významné. Ukázalo se navíc, že nová podoba stálé expozice budí u umělců zájem darovat díla a tím se stát součástí pluralitní sbírkové prezentace; takovými dárci byli během uplynulých tří let např. Jan Šafránek, Jiří Sozanský, Dalibor Smutný, Svatopluk Klimeš, Josef Hnízdil a Eduard Ovčáček. Tato strategická rovina komunikace s umělci ochotnými takto přispívat hodnotnými díly do sbírek GASK nadále klíčová v rámci sbírkotvorné činnosti naší galerie do budoucna.

Vedle akvizice uměleckých děl lze reálně uskutečňovat „nové objevy“ v kontextu sbírkového fondu GASK díky programovému restaurování sbírkových předmětů, které kvůli špatnému stavu nemohly být dosud vystavované a proto se nemohly stát aktivní součástí „tváře“ našich sbírek. Jasným příkladem je kolekce soch a plastik Ladislava Šalouna, která se po náročném restaurování bude představovat jako „rehabilitovaný skvost“ českého umění dvacátého století.

Musíme konstatovat, že sebelepší „seznam přání“ ve smyslu vytyčených akvizičních záměrů zůstává pouhou teorií, pokud se soustavně neimplementuje. Bez programově zajištěného financování akviziční činnosti zaostávají sbírkotvorné představy za reálným vývojem umělecké scény. Sbírkový fond pak stagnuje a „zakukluje“ se do podoby, která poskytuje jen zpětné či dílčí pohledy na neustále se proměňující výtvarnou scénu. Předpokládaným primárním

zdrojem financování je zřizovatel GASK Středočeský kraj; jde ovšem i o jiné orgány (Ministerstvo kultury ČR). Nevylučuje se případná podpora ze strany soukromých mecenášů či korporátních sponzorů, jenže při relativní nízkém společenském postavení (i legislativně nevýhodňovaném) postavení kulturních institucí je tato varianta – alespoň v dohledné době – málo reálná. K realizování koncepčního zkvalitňování sbírkového fondu GASK je proto nezbytná účinná komunikace se Středočeským krajem o kulturním i ekonomickém přínosu akviziční činnosti jakožto zdrojové součásti vývoje naší instituce.

Dodnes čerpá GASK z dynamické a prozíravé akviziční činnosti našich předchůdců (zejména během zakládajícího období šedesátých let dvacátého století). Je naším velkým závazkem sbírkový fond GASK dále rozvíjet a tím vytvářet další kvalitní východisko pro práci těch, kteří nás budou následovat.

4. Zdroje a metody nákupu

Způsoby nabývání sbírkových předmětů upravuje *Směrnice pro správu, ochranu a evidenci sbírek: Režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty*, která je v souladu se *Směrnicí zřizovatele č. 127 o majetku Středočeského kraje a o majetku příspěvkových organizací*.

Nákup sbírkových předmětů lze uskutečnit pouze se souhlasem zřizovatele na základě žádosti, kde bude uveden zdroj financování. Hlavním zdrojem akvizic budou nákupy především od autorů a dědiců. GASK ovšem nevylučuje ani nákupy od dalších subjektů.

Kraj může poskytnout investiční příspěvek na akviziční činnost GASK v rámci své *Koncepce sbírkotvorné činnosti příspěvkových organizací zřizovaných Středočeským krajem v oblasti kultury se zaměřením na rozšiřování sbírek nákupem předmětů*. Na základě rozpočtového výhledu GASK je možné průběžně požádat Středočeský kraj každoročně o investiční příspěvek na nákup sbírkových předmětů.

Nákup sbírkových předmětů lze uskutečnit také z fondu investic, který GASK vytváří k financování svých investičních potřeb. Zdroje tohoto fondu jsou specifikovány v § 31 Zákoně 120/2000 Sb.

Dalším vhodným zdrojem akvizic jsou dary. Je žádoucí, aby GASK získávala dary od autorů, kteří zde vystavují. Tento postup ale není možné uplatňovat vůči všem autorům paušálně. Ředitel GASK je oprávněn jménem kraje přijmout dar

sbírkové povahy bez ohledu na výši jeho hodnoty. Ředitel je povinen o přijatých darech pololetně písemně informovat věcně příslušný odbor a Odbor majetku.

Pokud jde o podporu akvizic sbírkových předmětů na úrovni národních dotačních zdrojů, vyhlašuje Ministerstvo kultury v současné době 2 dotační tituly:

Program ISO C na výkup předmětů mimořádné kulturní hodnoty

Akviziční fond na nákup soudobého výtvarného umění

5. Odpovědnost při akviziční činnosti

Dle metodického pokynu MKČR č. j. 14639/2000 je zodpovědnost při akviziční činnosti specifikována následovně. Sbírkotvorné činnosti se účastní tyto subjekty:

kurátor sbírkových fondů

poradní sbor (=sbírkotvorná komise)

správce sbírek

ředitel galerie

ekonom

5.1. Kurátor sbírkových fondů

Kurátoři sbírkových fondů GASK jsou bezprostředními tvůrci a správci podsbírek, podílejí se aktivně na strategii sbírkotvorné činnosti.

Zajišťují podklady pro jednání nákupní komise.

Předkládají návrhy na získávání nových přírůstků, na výměnu sbírkových předmětů a na vyřazování předmětů ze sbírkové evidence ve smyslu zřizovací listiny (statutu) galerie a na základě strategie sbírkotvorné činnosti, v případě vyřazování ve smyslu zákona č. 122/2000 Sb.

Nedílnou součástí této činnosti je shromažďování a vytváření průvodní dokumentace ke sbírkovým předmětům a správa studijního materiálu.

Sbírka je rozšiřována na základě:

a) detailní znalosti vývoje sbírky („podsbírkou“) a znalosti sbírkotvorných záměrů kurátorů, kteří sbírku spravovali před ním, k nimž přihlíží

b) znalosti obdobných sbírek muzejní povahy jiných muzeí umění či sběratelů

c) znalosti prostředí (území) z něž jsou pro sbírku („podsbírkou“) získávány přírůstky

d) znalosti aktuální situace na trhu s potenciálními sbírkovými předměty včetně základní orientace v tržních cenách na domácím i zahraničním trhu,

e) znalosti zásad muzejní selekce a muzejní tezaurace

- f) znalosti zásad ukládání, uchovávání a prezentace sbírkových předmětů
- g) znalosti zásad ochrany sbírkových předmětů před nepříznivými vlivy prostředí (provádí výběr sbírkových předmětů určených ke konzervování či restaurování) a zásad ochrany sbírek a objektů před krádežemi, vloupáními a živelními událostmi

5.2. Poradní sbor – sbírkotvorná komise

Je poradním orgánem ředitele galerie. Ředitel jmenuje a odvolává jeho členy.

Poradní sbor

- a) vydává svá stanoviska formou doporučení, za konečné rozhodnutí ve věci je zodpovědný výhradně ředitel GASK.
- b) se vyjadřuje ke strategii sbírkotvorné činnosti galerie a k jejím změnám, k nabývání nových přírůstků do sbírek („podsbírek“), k vyřazování předmětů ze sbírkové evidence a k dalším otázkám týkajícím se správy a uchovávání sbírek.
- c) se schází zpravidla jednou za rok, ve výjimečných případech může být svolána mimořádná nákupní komise, nebo v opačném případě nemusí být svolána
- d) posuzuje soulad akvizic s předmětem hlavní činnosti galerie a se strategií sbírkotvorné činnosti, význam předmětů pro vypovídací schopnost sbírky a ekonomické aspekty nabídky (posuzuje cenu ve srovnání s cenami obvyklými na tuzemském trhu se stejnými nebo obdobnými předměty, případně i na trzích v zahraničí)
- e) se vyjadřuje k úplatnému nabývání nových přírůstků po jejich nabytí, došlo-li k nabytí předmětu z rozhodnutí ředitele galerie tzv. per rollam, přičemž posuzuje soulad akvizice se strategií sbírkotvorné činnosti a cenu, za níž byl nový přírůstek zakoupen
- f) se vyjadřuje k vyřazování předmětů ze sbírkové evidence před jejich vyřazením, přičemž se vyjadřuje k důvodům vyřazení a zda jsou v souladu se zákonem; vyjádření poradního sboru je nezbytné pro rozhodnutí ředitele galerie a je vždy vyžadováno jako příloha žádosti o zrušení evidenčního čísla vyřazovaného sbírkového předmětu z CES.
- g) se vyjadřuje k jiným problémům souvisejícím s tvorbou, správou, uchováváním, ochranou či prezentací sbírky („podsbírkou“) nebo jednotlivých sbírkových předmětů na žádost ředitele galerie, vedoucího zaměstnance sbírkového organizačního útvaru nebo kurátora sbírky („podsbírkou“)
- h) svá stanoviska vydává písemně, formou protokolu, s podpisy všech přítomných členů Protokoly se v galerii trvale uchovávají jako součást průvodní dokumentace sbírky.
- i) Pro svá doporučení si může vyžádat posudek nezávislého odborníka nebo posudek preparátora, konzervátora či restaurátora.

j) Stanoviska jsou podkladem pro rozhodování ředitele a dalších vedoucích zaměstnanců.

k) Stanoviska poradního sboru, včetně vyjádření k ceně nabízeného předmětu, jsou nezbytnou přílohou žádosti o účelovou finanční dotaci ze státního rozpočtu na nákup předmětu.

5.3. Ekonom

Sleduje finanční limity pro nákup děl v daném roce, zodpovídá za proplacení děl na základě uzavřených smluv.

5.4. Správce sbírek

Správce sbírek se jednání zúčastňuje z pozice faktického správce děl v depozitáři, upozorňuje na možné kolize a problémy při uložení děl zamýšlených k nákupu a rozhoduje o jejich následném umístění na konkrétní místo v depozitáři.

5.5. Ředitel galerie

Má obecnou odpovědnost za naplňování účelu a předmětu hlavní činnosti galerie uvedených ve zřizovací listině (statutu) galerie, tedy i za sbírkotvornou činnost.

V souvislosti se sbírkotvornou koncepcí GASK především

a) příslušným řídicím aktem ustaví poradní sbor pro sbírkotvornou činnost, vydá jeho stanovy a jmenuje a odvolává jeho členy,

b) s konečnou platností rozhoduje o úplatném nabytí předmětu do sbírky („podsbírky“),

c) ve výjimečných případech, především tehdy hrozí-li nebezpečí z prodlení a z časových důvodů nelze předložit návrh na úplatné získání věci do sbírky k projednání poradnímu sboru pro sbírkotvornou činnost, může o jejím nabytí rozhodnout tzv. per rollam, tj. bez projednání v poradním sboru,

d) s konečnou platností rozhoduje o vyřazení předmětu ze sbírkové evidence, tato pravomoc je nepřenosná.

Každý rok bude vypracována zpráva o akviziční činnosti, která bude součástí Zprávy o činnosti GASK.

6. Kritéria pro vyřazování sbírkových předmětů

Upraveno ve Směrnici pro správu, ochranu a evidenci sbírek: Režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty, která tvoří přílohu tohoto dokumentu.

7. Inventarizace sbírky, plánování

Upraveno ve Směrnici pro správu, ochranu a evidenci sbírek: Režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty, která tvoří přílohu tohoto dokumentu.

Inventarizace sbírky GASK, řádné i mimořádné, se provádějí v souladu se zákonem 122/2000 Sb. Sbíрка GASK musí být ve smyslu § 3 odst. 1 vyhlášky 275/2000 Sb. vzhledem k svému rozsahu kompletně inventarizována v průběhu 10 let (počínaje od data zápisu sbírky do CES, 24. října 2001).

Nové inventarizační období bylo započato dle příkazu ředitele 10. 1. 2017 s předpokládaným termínem dokončení do 31. 12. 2022.

8. Evidence sbírkových předmětů

Upraveno ve Směrnici pro správu, ochranu a evidenci sbírek: Režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty, která tvoří přílohu tohoto dokumentu.

Prioritami pro následující roky je zajistit i nadále pružné doplňování elektronické databáze nejenom o nové přírůstky do sbírky, ale i doplňování stávajících záznamů. Souběžně s textovým záznamem přírůstků je databáze doplňována i o obrazovou dokumentaci. Digitalizace sbírky GASK probíhá v současné době na digitalizačním pracovišti Středočeské vědecké knihovny v Kladně (převážně podsbírka kresba a grafika, tedy plošné materiály). Dále spolupracujeme s profesionálními fotografy (malba a plastika). V roce 2015 bylo zdigitalizováno zhruba 30% sbírkového fondu, aktuálně (r. 2018) je to zhruba 50%. Ročně plánujeme digitalizovat 400-500 sbírkových předmětů ročně.

9. Závěr

Přes všechny zmíněné problémy a nedostatky představuje sbírkový fond GASK – Galerie Středočeského kraje mimořádně kvalitní, rozrůzněné a mnohostranně

podnětné těžiště sbírkotvorné činnosti. Představuje závaznou a trvalou výzvu k bádání, odbornému zpracovávání a vystavování. Bez aktivního přístupu ze strany sbírkových kurátorů je pouhým uložištěm finančně cenných předmětů; při jejich aktivním přístupu je naopak zdrojem cenných zážitků a poznatků pro široké vrstvy společnosti.

Tento dokument byl zpracován v květnu 2018 kolektivem odborných pracovníků GASK. Následně bude koncepce předložena členům Sbírkotvorné komise a zřizovateli GASK, Středočeskému kraji.